

288 500 Вінницька обл.
Піщанський р-н
с. Городище
Грубий Д.М.

Прочитав статтю в газеті «Сільські вісті» від 9 грудня 1988 року «33-й: голод» і вирішив написати свої спогади про той період – 1933 рік.

Я, Грубий Денис Миронович, українець, член КПРС, освіта вища, живу в с.Городище Піщанського р-ну Вінницької обл. Батьки мої були селяни-бідняки, мали всього лише дві десятини землі. Жили бідно, побудували хату, половина якої була не закінчена. В другій хаті не було стелі. Там зберігали різне майно, солому та інше. Щоб мати запас їсти, було заховано 2 ц. зерна в жолобі і прикрито соломкою. В цей період в селі був сильний голод. Люди мерли на ходу, хоронили рідко, хто мав рідних. Тіла були в різних місцях. Тому створена бригада і підбирала померлих і по 10-15 душ хоронили в одну яму. Майже половина села населення померло.

Була також створена бригада, яка виконувала завдання хлібозаготівлі. Розкидали хати, дітей викидали на сніг. Куркулів висилали з села. Так до цього часу вони не повернулися. Прийшла черга і до нашого дому. З залізними палками, бригада знайшла зерно, все забрали (картоплю, фасоль, крупу, муку). Це було приблизно кінець лютого початку березня 1933 року. Через деякий час у нас забрали корову, з мами забрали новий кожух і іншу одягу. Всі ми залишилися без їди. Батько поїхав на маслобойку привіз шолухи від переробки проса. Ще було трохи жолудя. Це варили і їли бевку.

Було ще п'ять курок. Їх не їли, бо несли в день два яйця. Нас було четверо, то по пів-яйця припадало на кожного.

В одну ніч загорівся сарай в ланкової, що збирала попіл. За цю ніч згоріло 18 господарств. Наше господарство теж згоріло все. Мама і батьки пішли з дому і померли з голоду. Я щоб дещо мати робив чорнило і продавав учням. Міняв у однокласників за чорнило деяку їду, бо дома небуло що їсти.

У брата мого діда був кирпичний погріб. Батько зробив два вікна, піч і грубку. Тут і жила наша сім'я.

Одного дня мати посилає за луком, за лободою, кропивою (все це їли). Я не міг ходити. Брат Андрій був дужчий організмом. Пішов за луком йому за це дають одне яйце, я не ходив – мені не дають. Бачу, що помру.

В школі я сидів за однією партою з Поворознюком Павлом Спиридоновичем, він мені говорить: «Давай будемо тікати з цього села, бо подохнемо»

Він чув, що в городі Одеса є хліб і можна прожити. На другий день, не закінчивши першого класу, ми пішли на ст. Рудниця (12 км). Дядя Павла працював грузчиком, який посадив нас у поїзд. Ми сховалися під скамейки і доїхали до Одеси. По адресу, що був у Павла, добралися до знайомих дівчат (Павло їх плем'яннік). Дівчата працювали в совхозі на Ленінському посьольку. Нас зустріли, покормили декілька раз, а після ми з ними зустрічалися рідко. Вони постійно не мали змоги нас кормити, їм самим не вистачало їди.

Було дуже тепло, спали ми під навісом, де зберігалися дрова та інше.

Їсти нам ніхто не давав. Їдемо 21-м трамваєм в город. Я стаю під одним хлібним магазином, Павло – під другим. Є в нас торбинки. Хліб продавали на вагу, були дорізки. Ми домовилися, як говорити: «Тьотю, чи дядю, дайте кусочок хліба». Так за один раз ми напросили дві торбинки хліба і нам хватало на тиждень їсти. Води в крані було достатньо. Коли закінчувався цей хліб, знову повторювали похід в город. Поряд була столова і ми, коли хто залишав в тарілках їду по черзі доїдали – то я, то Павло. (Нас звідти вигоняли). Трохи пізніше нас запросив дедушка, що рубав дрова на кухню. Він не міг добре ходити, ми носили до нього дрова, він рубав, ми оба носили на кухню.

За цю роботу нам давали їсти, що залишалося на кухні і заборонили зовсім заходити в столову де кормились робітники.

Таким чином, ми жили уже своєю працею. Мені було 9 років, а Павлу – 10 років. Деколи ще ходили просити хліба, бо нам не давали з кухні. Інколи дівчата брали хліба в нас, бо в них було недостатньо.

Кожен раз міняли магазини, бо міліція нас гоняла і сказали, що заберуть в приют, а мама Павла говорили, щоб не попав в приют, бо він був в неї лише один син.

Так ми жили в Одесі десь 2-2,5 місяці. Зустрілися з дівчатами, вони нам сказали, що в селі уже розпочали уже жнива і є дещо краще, ніж раніше.

Треба їхати додому. В городі розпочали забирати безпризорних і направляти в приюти (патронати).

Ми почали збиратися їхати додому. Пішли на Першу заставу. Нам не вдалося сісти на поїзд і поїхати. Мною дівчата передали батькам 2 крб, за які я купив буханку хліба. Коли в саду «1-ї застави», лягли спати, хліб у мене вирізали з торбинки. Ранком коли проснулися я плакав і не знав як я оправдаюся де дів 2 крб. Павлові зашили 5 крб в маніжку і сказали не розшивати, а мама розшиє і забере.

На другий день пішли на центральний залізнодорожний вокзал, там нам удалось проникнути у вагон і поїхали. Але на ст. Роздільна нас виявили в вагоні ревізори і висадили. Повели в міліцію. На наше щастя, міліція була закрита. Я сів під станцією і плачу. Поїзд стояв довго.

Підійшов до мене молодий провідник і запитав: «Мальчик, чого плачеш?» Я сказав, немає ні батька, ні матері, їду від сестри до бабушки в село, а дядя висадив мене з вагона.

Цей провідник забрав мене у вагон, пасажири дали мені поїсти. І я перший раз їхав вільно на поїзді і дивився у вікно. Так я доїхав до ст. Рудниця.

З Рудниці пішли пішком до с. Городище. І дійсно в селі люди більше не здихали. В огородах сіяли жито, зерно їли, а соломною пошивали жилі будинки. Всі будинки були під соломною. Які були під бляхою, їх розкривали і крили колгоспні будівлі, колгосп лише зароджувався. В один день звезли плуги, інший реманент, на другий день все розібрали (повстання)

Власть на селі очолювали п'яниці. Те, що грабували продавали по дешевій ціні і пропивали. В селі розкидали церкву, камінь віддали в сусіднє село. Там збудували двухетажну школу (Вона існує до цього часу). В селі жив пан, було багато будинків, палац. Все розкидали. Матеріал забрали в село. Пізніше було створено в селі 2 колгоспи. Батьки працювали в колгоспі і мене перевели в 2 клас. Закінчив в селі 7 класів. Кожен клас з оцінками « відмінно» Без іспитів в 1940 році зачислено у Вінницьку фармацевтичну школу. Тут застала мене Велика Вітчизняна війна.

Я – учасник Великої Вітчизняної війни. Працював у колгоспі на різних роботах. Кладовщик, обліковець, бригадир рілничої бригади, головний агроном колгоспу – 11 років, голова сільської Ради – 13 років, агроном по захисту рослин – 9 років.

Нині пенсіонер, працюю на різних роботах.

Мій адрес:
288500 Вінницька область
Піщанський район
с. Городище
Грубий Денис Миронович